

UNITED NATIONS ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

Genfi ÜRO jätkusuutliku elamumajanduse harta

Rahuldava, piisava, taskukohase ja
tervisliku eluaseme kättesaadavuse
tagamine kõigile

UNECE

Genfi ÜRO jätkusuutliku elamumajanduse harta on õiguslikult mittesiduv dokument, mille eesmärk on toetada liikmesriike nende püüdlustes tagada kõigile rahuldava, piisava, taskukohase ja tervisliku eluaseme kättesaadavus.

Genfi ÜRO jätkusuutliku elamumajanduse harta kiideti heaks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjoni poolt, 16. aprillil 2015 (E/ECE/1478/Rev.1).

Harta on avaldatud inglise, prantsuse ja vene keeles.

Harta koopia saab alla laadida veebilehelt www.unece.org/housing/charter või skaneerides alloleva ruutkoodi.

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa Majanduskomisjon märgib, et:

1. Elamumajanduse jätkusuutlikkusel on inimeste elukvaliteedis kandev roll. Elamumajanduse positiivset mõju saab suurendada järgmiste põhimõtete rakendamise kaudu: keskkonnakaitse; majanduslik tasuvus; sotsiaalne kaasatus ja osalemine; ning kultuuriline sobivus. Jätkusuutliku elamumajanduse väljakutsed ÜRO EM regioonis tulenevad peamiselt globaliseerumisest, demograafilistest muutustest, kliimamuutustest ja majanduskriisist.
2. Eluaseme pakkumise, haldamise ja lammutamise keskkonnamõju protsessid kulutavad ressursse (maa, vesi, energia ja ehitusmaterjalid) ning toodavad kasvuhoonegaase. Selle mõju vähendamine nõuab valitsuste ja tsiviilühiskonna kaasatust, samuti ÜRO EM ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide tegutsemist. Tulemusliku elamumajanduse korraldamise saavutamise, investeerimine laiaulatuslikku rekonstrueerimisse keskkonnanäitajate parandamiseks ning finantsmehhanismide väljatöötamine eluaseme hankimise võimaluste parandamiseks peaksid olema poliitikakujundamisel prioriteetsed. Projekteerimisel tuleks soodustada kasutustsükli põhised lähenemised kui ühte moodust selle sektori keskkonnamõtjude vähendamiseks.
3. Öhu- ja müraaaste suurenemise ning rohealade ja liikumisvõimaluste vähesuse tõttu halvenenud linnakeskkond tekitab terviseriske. Elamistingimused avaldavad otsest mõju elanikkonna kehalisele ja

1. PEATÜKK

Väljakutsed elamumajanduse jätkusuutlikkuse tagamisel

vaimsele tervisele. Halb eluase ja sisekliima põhjustab või soodustab paljude ennetatavate haiguste ja tervisehäirete väljakujunemist, nagu hingamisteede, närvisüsteemi ja südame-veresoonkonna haigused ning vähktõbi.

4. 2008. aasta majanduskriis näitas kui olulist rolli mängivad stabiilsed ja läbipaistvad eluasemeturud majanduses. Kriisi tulemusel kogesid mõned riigid suurt eluasemeturgude ebastabiilsust, millega kaasnes hüpoteegi väljaostuõiguse kaotamise, kodutuse, elamufondi ülejäägi ning taskukohaste eluasemete nappusega.
5. Rahalistes raskustes, ebasoodsas olukorras ja vähekindlustatud elanikkonna gruppidel¹ ei pruugi jätkuda taskukohaseid ja sobivaid elamispindu, need võivad olla ebaturvalised ja füüsiliste takistustega ja/või seotud diskrimineerimise ja kõrvalejäetusega. Nõuetele mittevastavate ja mitteametlike asumite elanikel puudub sageli veevärk ja kanalisatsioon ning muud ühiskondlikud teenused.
6. Mõnel juhul on linnastumine viinud valglinnastumiseni. See on negatiivselt mõjutanud olemasolevaid asumeid ning vähendanud muudeks otstarveteks kasutatavat maad. Teistel juhtudel on linnastumine olnud kontrollimatu, luues ja laiendades mitteametlikke asumeid, mille elanikel võib olla puudus kindlustundest

¹ Vähekindlustatud sihtgruppide ja isikute definitsioon varieerub riikide lõikes ja võib hõlmata: noori; eakaid; lasterikkaid ja üksikvanemaga leibkondi; koduvägivalla ohvreid; erivajadustega isikuid (sh vaimuhaigus, intellektuaalsed ja/või füüsilised erivajadused); sisserändajaid; põgenikke; romade kogukondi; ja muid vähemusrühmi.

alalise elukoha suhtes ning sotsiaalsest ja füüsilisest infrastruktuurist.

7. Looduskatastroofid, nagu maavärinad, üleujutused ja maalihked, samuti inimtekkelised katastroofid, on kaasa toonud ulatusliku elamispindade hävimise kogu ÜRO EM regioonis ning seavad valitsuste ja regiooni ette tõsised probleemid. Katastroofidest ja hädaolukordadest tulenevate kahjude ennetamise ja minimeerimise riiklikud poliitikad ja planeerimine on sageli ebapiisavad. Katastroofidest mõjutatud elanikkonnale tuleks pakkuda kohaseid ajutise eluaseme võimalusi, vajaduse korral rahvusvahelise ja humanitaarabi kaudu.
8. Kliimamuutusest on saanud käegakatsutav reaalsus: ülemaailmne temperatuuride tõus, üleujutused, tormid ja maalihked mõjutavad inimeste elu ja vara ning põhjustavad majanduslikke ja sotsiaalseid kahjusid. Hooned ja inimasumid tuleb muuta äärmuslikele (sh kliimamuutusest tingitud) ilmastikutingimustele vastupidavaks.

2. PEATÜKK

Eesmärk, rakendusala ja põhimõtted

9. Käesolev harta on õiguslikult mittesiduv dokument. Harta eesmärk on toetada liikmesriike nende püüdlustes tagada kõigile rahuldava, piisava, taskukohase ja tervisliku eluase kättesadavus, pöörates piisavalt tähelepanu eluasemesektori keskkonnamõjude vähendamisele.
10. Harta rakendusala on ÜRO EM regioonis elamumajanduse jätkusuutlikkuse parandamine tõhusate poliitikate ja tegevuste kaudu kõigil tasanditel, toetatuna rahvusvahelisest koostööst, mis aitab kaasa jätkusuutlikule arengule selles regioonis.
11. Harta soodustab linnade ja inimasumite jätkusuutliku arengu eesmärkide² elluviimist ning ÜRO ülemaailmse eluasemestrategie raamdokumendi *UN HABITAT Global Housing Strategy Framework*³ elluviimist.
12. Esimeses peatükis kirjeldatud probleemide käsitlemisel tuleb arvestada, et elamumajanduse jätkusuutlikkuse aluseks on järgmised neli põhimõtet ja nendega seotud põhjendused:
 - a) keskkonnakaitse;
 - b) majanduslik tasuvus;
 - c) sotsiaalne kaasatus ja osalemine;
 - d) kultuuriline sobivus.

² Sissejuhatus jätkusuutliku arengu eesmärkide avatud tööühma ettepanekule 19. juulist 2014. ettepanekule. Vt <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/4518outcomedocument.pdf>

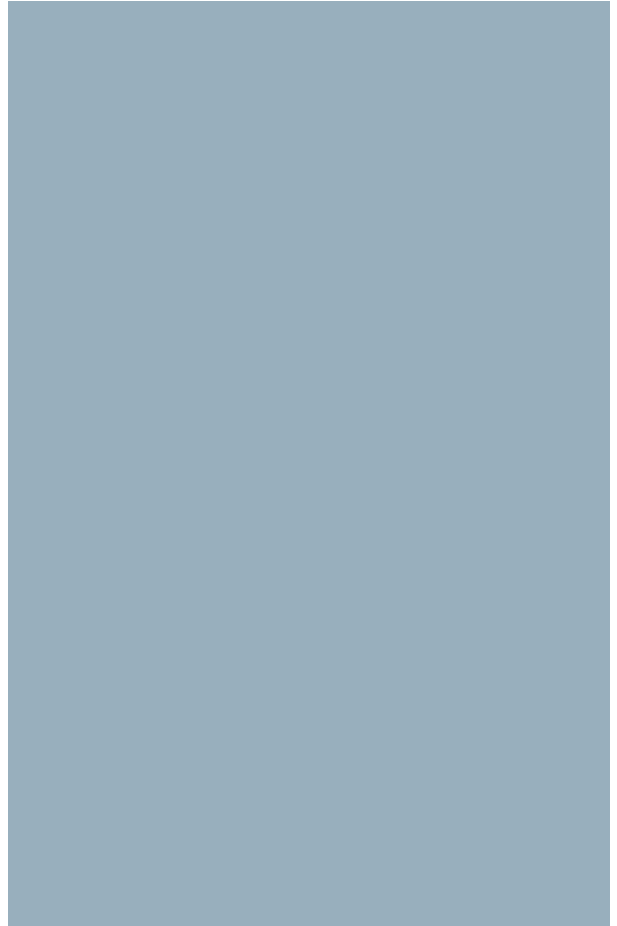
³ Vt dokumenti HSP/GC/24/2/Add.6 ja sellega seotud otsuseid <http://unhabitat.org/wp-content/uploads/2014/02/Decisions-and-resolution-GC-24th-session.pdf>

a) Keskkonnakaitse

13. Elamispindu tuleb projekteerida, ehitada ja kasutada viisil, mis minimeerib keskkonnamõjusid ja soodustab keskkonnasäästlikust. Selle saavutamiseks tuleks:
- i. Rakendada eluasemepraktikaid, mis aitavad kaasa hoonete süsiniku jalajälje vähendamisele kogu kasutustsükli jooksul, alates projekteerimisest, materjali hankimisest, tootmisest ja ehitamisest kuni kasutuse, hoolduse, saneerimise ja renoveerimise ning lammutamiseni;
 - ii. Parandada elamute keskkonna- ja energiaalaseid näitajaid, mis soodustab võitlust energiavaesusega, parandab elanike elukvaliteeti ja vähendab terviseprobleeme;
 - iii. Kasutada säilienõketes linnaasumites võimaluse korral taastuvenergiat ning olla proaktiivne kliimamuutustega arvestamisel;
 - iv. Rekonstrueerida olemasolevaid hooneid nii palju kui võimalik, et tõhustada ressursside kasutamist;
 - v. Parandada elamufondi vastupidavust loodus- ja inimtekkeliste ohtude suhtes, rakendades sobivaid planeerimise, projekteerimise ning turvalisi ehitusalaseid võimalusi;
 - vi. Luua rohealaseid elamupiirkondades ja nende ümber, sh alasid, mis pakuvad sobivaid tingimusi puutumatu loodusele, vaba aja veetmise, sportimise ja linnatingimustes võimalike põllumajanduslike tegevute jaoks;

- vii. Tekitada kompaktseid elamuasumepiirkondi, mille kasv on planeeritud, et vältida valglinnastumist;
- viii. Pöörata erilist tähelepanu elamupiirkondades vajalike lõimitud transpordiühenduste ja rohelise infrastruktuuri väljaarendamisele;
- ix. Propageerida tervislikke eluviise kvaliteetsete elamispindade kavandamise, hooldamise ja rekonstrueerimise kaudu;
- x. Käsitleda jäätmekäitlust kui jätkusuutlike eluasemestrategieate lahutamatu osa, sh jäätmekäitlust elamuehituses, elamute lammutamisel ja kodumajapidamiste jäätmekäitlust, soodustades taaskasutust, ümbertöötlemist ja kompostimist.

b) Majanduslik tasuvus

14. Eluasemesektor on alati olnud rahvamajanduse oluline osa. Elamumajandus peaks olema nii aktiivse majandustegevuse jätkusuutlik osa kui ka sektor, mis on suunatud inimeste vajaduste rahuldamisele. Selle saavutamiseks tuleks:

- i. Tagada turvaline ja neutraalne valdusõigust (st omamise ja üürimise vahelist paindlikkust);
- ii. Koguda katastri- ja maaregistrite teavet ja pakkuda teenuseid, mis toetavad eluaseme investeeringute jaoks soodsa keskkonna loomist ning on suunatud maa ja eluaseme valdusõiguste kaitsele;
- iii. Luua läbipaistev, tõhus ja tulemuslik arvepidamine, protseduuri- ja hüpoteeklaenu reeglistik, et tagada kohane eluasemelaenu kättesaadavus, kaitsta tarbijaid, tõsta nende eluasemealast turvalisust, laiendada eluasemevalikuid ja vähendada inimeste kodu kaotamise riski;
- iv. Suurendada elamumajanduse jätkusuutlikkusse tagamisele suunatud investeeringuid, propageerides nii era- kui ka ühiskondlikke investeeringuid, sh avaliku ja erasektori partnerlust ja muud finantsinstrumente;
- v. Ehitada ja renoveerida elamuid, samuti rekonstrueerida olemasolevat elamufondi, et võidelda energivaesusega, toetades energiatõhusust (mis aitab kaasa ka kliimamuutuse leevendamisele ja

- kohandamisele);
- vi. Teostada ehitustöid tuginedes ehituseeskirjade ja standarditele, mis soodustavad levinud praktikate, protseduuride ja tootespetsifikatsioonide harmoniseerimist, võimaldades riikidevahelist ühilduvust ja toetades hoonete ohutust;
 - vii. Rajada elamufondi põhimõtetel, mille aluseks on võimalikult suurel määral kohalike lahenduste, tööjõu ja materjalide kasutamine hoonete projekteerimisel, ehitamisel, remontimisel ja hooldamisel, et sel moel panustada kohalikku tööhõivesse;
 - viii. Moderniseerida olemasolevaid eluasemeid tänapäevaste tehnoloogiate abil ja nii, et see loob töökohti;
 - ix. Luua infrastruktuuri ja teenuseid madala sissetulekuga ja mitteametlikes asumites elavatele inimestele, kui see on võimalik ja kohane;
 - x. Töötada välja riiklikke poliitikaid ja programme, mis julgustavad, kus võimalik ja kohane, mitteametlikult hoonet asustavaid inimesi oma ehitist seadustama ja ajakohastama, eeldusel et selle geograafiline asukoht ja muud tegurid võimaldavad minimaalsete ohutusnõuete täitmist;
 - xi. Soodustada paremat lõimimist linnaarenduses ja

- ümberplaneerimises, tuues töökohad ja teenused eluhoonetele ruumiliselt lähemale, võttes seejuures arvesse ka potentsiaalseid ohte ja riske;
- xii. Siduda ruumiplaneerimise poliitikatega: majandustegevuste hajutamise, tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri ja teenuste parandamise, linnakeskkonna ümberplaneerimise, taskukohase eluaseme pakkumise ja valglinnastumisega tegelemise põhimõtted.

c) Sotsiaalne kaasatus ja osalemine

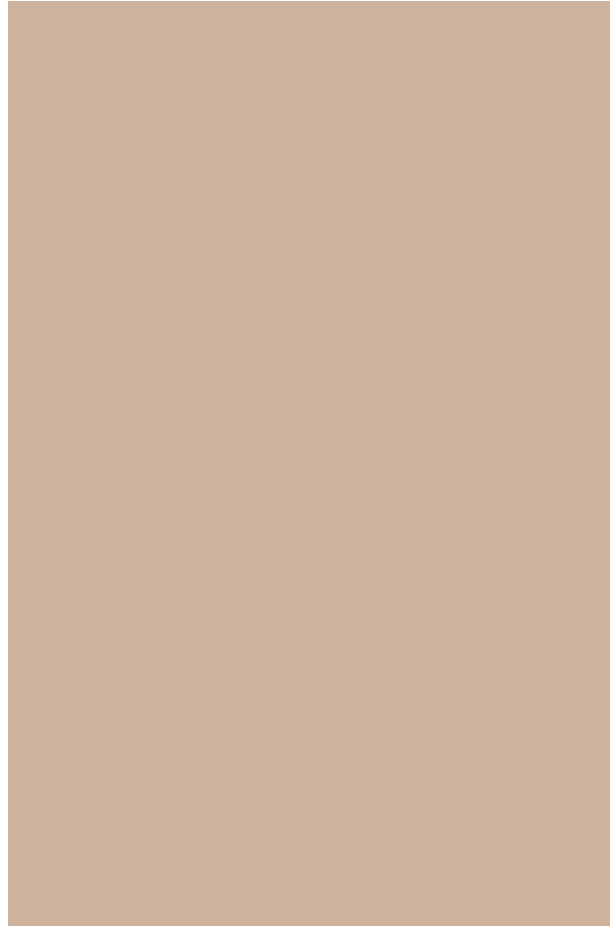
15. Eluasemepoliitikat ja sellega kaasnevad mõttevahetust tuleks edendada, pannes suuremat rõhku kodanike kaasamisele ja diskussioonile, sotsiaalsele hõlmatusel, rahvatervisele, läbipaistvusele ja eetiliste protsesside järgimisele. Selle saavutamiseks tuleks:

- i. Tagada riiklikud toetusmeetmed piisava, tervisliku, turvalise ja taskukohase eluaseme tagamiseks, sh juurdepääsu tagamiseks peamistele kommunaal- ja muudele teenustele, et edendada sotsiaalset sidusust ja aidata kaasa erinevate sotsiaalsete rühmade, sh vähemusrühmade ja vähekindlustatud gruppide ja isikute⁴ eluasemevajaduste rahuldamisele;
- ii. Suurendada eluasemeteenuste valikuvõimalusi, eelkõige taskukohaste ja sotsiaalelamupindade kättesaadavust, luues erinevaid meetmeid, sh propageerides neutraalsust valdusõiguslikes suhetes nii omandamisel ja üürimisel;
- iii. Planeerimida, projekteerida, hooldada ja moderniseerida elamuid viisil, mis: propageerib tervislikku eluviisi; soodustab universaalsete projekteerimisprintsiipide rakendamist, eesmärgiga teha eluruumid kasutatavaks kõigi inimeste jaoks, olenemata nende ealistest, soolistest või erivajadustest tingitud erinevustest; ning soodustada sotsiaalselt mitmekesiste kogukondade teket;

⁴ Vähekindlustatud rühmade ja indiviidide definitsioon varieerub riikide lõikes ja võib hõlmata: noori; eakaid; lasterikkaid ja üksikvanemaga leibkondi; koduvägivalla ohvreid; erivajadustega isikuid (sh vaimuhaigus, intellektuaalsed ja/või füüsilised erivajadused); sisserändajaid; põgenikke; romade kogukondi; ja muid vähemusrühmi.

- iv. Toetada eluasemelahenduste loomist loodus- ja inimtekkelistest katastroofidest puudutatud inimestele;
- v. Rakendada sotsiaalset õiglust toetavaid eluaseme- ja maavalduspoliitikaid;
- vi. Viia ellu riiklike eluasemepoliitikaid, mis on läbimõeldud, töötatud välja demokraatlike protsesside teel, toetudes ekspertteadmistele, laialdastele andmekogudele, põhinevad läbipaistval statistilisel aruandlusel ning ulatuslikel ja kaasavatel avalikel aruteludel elamispindade arenduse kõigis aspektides;
- vii. Uurida ja vahetada teadmisi elamumajanduse kõigis aspektides;
- viii. Juhtida tulemuslikult, selgelt ja läbipaistvalt kõiki elamumajanduse korraldamise tasandi tegevusi, sh elamispinnaga seotud organiseeritud protseduuride otsuste edasikaebamist.

d) Kultuuriline sobivus

16. Eluasemepoliitika peaks arvesse võtma teemasid, mis on seotud kultuurilise identiteedi, väärtushinnangute ja emotsionaalse heaoluga. Selle saavutamiseks tuleks:
- i. Viia ellu riiklikku eluasemepoliitikat, mis võtab arvesse sotsiaalseid ja territoriaalseid iseärasusi ning toetab maastike, ajaloolise pärandi ning kultuuripärandi kaitsmist ja laiendamist;
 - ii. Kasutada avalike alade arendamist kui olulist vahendit kultuuriliste ja sotsiaalsete tegevuste soodustamiseks;
 - iii. Arvesada elamumajanduse korraldamisel elanike tausta ja kultuuri;
 - iv. Projekteerida ja hoooldada elamuid ning nende ümbrust selliselt, et see tõstaks inimeste emotsionaalset heaolu, sh kaasata nendesse protsessidesse kohalikke kogukondi.

3. PEATÜKK

Peamised töösuunad ja meetmed jätkusuutliku elamumajanduse propageerimiseks

17. Liikmesriigid kavatsevad edendada järgmist nelja peamist töösuunda jätkusuutliku elamumajanduse loomiseks:
 - a. Elamumajanduse negatiivsete keskkonnamõjude piiramine ja eluasemesektori energiatõhususe suurendamine;
 - b. Eluaseme kättesaadavuse soodustamine jätkusuutliku majandusarengu kontekstis;
 - c. Rahuldavate, piisavate, tervislike, piiranguvabade ja ohutute eluasemete arendamine;
 - d. Jätkusuutliku elamumajanduse põhimõtete jätkuva kohaldamise propageerimine.

18. Liikmesriigid toetavad järgmisi tegevusi:
 - a. Elamumajanduse negatiivsete keskkonnamõjude piiramine ja eluasemesektori energiatõhususe suurendamine, rakendades järgmisi meetmeid:
 - i. Eluasemesektori süsiniku jalajälje vähendamine, vähendades energiakasutust hoonete kogu kasutustsükli vältel, mis hõlmab: eluasemete projekteerimise; materjalide tarnimise ja tootmise; ehitamise; hoolduse; saneerimise ja renoveerimise; ning lammutamise protsesse;
 - ii. Linnade ebasoodsate per capita keskkonnamõjude vähendamine, sh pöörates erilist tähelepanu õhu ja vee kvaliteedile ning jäätmekäitlusele;
 - iii. Uute ja olemasolevate eluhoonete energiatõhususe parandamise ja keskkonnaohutuse

- tagamise ehituseeskirjade ja standardite rakendamine; Increase the proportion of low-energy housing units also as a part of an integrated urban renewal approach;
- iv. Madala energiavajadusega eluasemete osakaalu suurendamine osana lõimitud linnauuenduse lähenemisviisist;
 - v. Madala süsinikutarbimise ning taastuvenergia tehnoloogiate kasutamise suurendamine eluasemesektoris;
 - vi. Olemasoleva elamufondi moderniseerimine ja rekonstrueerimine, pidades silmas keskkonnasõbralikkust, energiatõhusust, taskukohassust ja kulutõhusust; võimaluse korral kasutades kohalike lahenduste ja teadmistebaasi;
 - vii. Niisuguste strateegiate kasutamine, mis tagavad eluhoonete projekteerimise ja ehitamise vastavalt keskkonna jätkusuutlikkuse põhimõtetele, pöörates erilist tähelepanu kliimamuutuse leevendamisele ja nendega kohandumisele;
 - viii. Rohelise elamumajanduse poliitika kohaldamine ja selle lõimimine jätkusuutliku linna ja territoriaalse arengu poliitikatesse;
 - ix. Jäätmekäitluse ja veemajanduse valdkonna sidumine jätkusuutliku elamumajanduse arendustrateegiate ja poliitikatega nende lahutamatu osana;
 - x. Mitmepereelamute ehitamise soodustamine,

integreeritud ühistranspordi arendamine ja keskkonnasäästlike sõidukite kasutamise propageerimine eeskätt selleks, et takistada valglinnastumist ja saavutada energiasäästu;

- xi. Vajaliku tehnilise ja finantstoe pakkumine eluasemesektori huvirühmadele, eelkõige tagamaks energiatõhususe meetmete toimimist ja kättesaadavust, sh elanikkonna kõige vähemkindlustatud sihtgruppide seas;
- xii. Lõimitud linnaarenduse ja linna uuenemise edendamine ja seire, eesmärgiga tuua tökohad ja teenused elamupiirkondadele ruumiliselt lähemale, võttes seejuures arvesse ka potentsiaalseid ohte ja riske; ning valmidusoleku suurendamine kliimamuutuseks;

xiii. Universaalse juurdepääsu tagamine ohutule, kaasavatele ja üldkasutatavatele aladele, samuti rohe- ja avalikele aladele, eelkõige ebasoodsas olukorras olevatele elanikkonna rühmadele.⁵

b. Elamispinna kättesaadavuse edendamine jätkusuutliku majandusarengu kontekstis, rakendades järgmisi meetmeid:

- i. Kõigile inimestele juurdepääsu tagamine rahuldavale, ohutule ja taskukohasele elamispinnale ja pöhiteneustele,⁶
- ii. Elamispinna turvalise asustamise ja valdusõiguslike suhete valikuvõimaluste tagamine, sh võrdne kohtlemine valdusvõimaluste (omandamine või üürimine) osas, eesmärgiga soodustada taskukohaste elamispindade arendamist;
- iii. Läbipaistva ja õiglase üürituru propageerimine, läbi omanike ja üürnike õiguste ja kohustuste tasakaalustamise õigusaktide ja konfliktilahendamise mehhanismide kaudu, eesmärgiga soodustada mobiilsust eluaseme- ja tööjõuturul;
- iv. Panustamine hästtoimivasse, tõhusasse ja läbipaistvasse eluaseme- ja kinnisvaraturgu, mis rahuldab eri tüüpi eluasemenõudlust ning soodustab sotsiaalselt ja majanduslikult vähekindlustatud elanikkonna rühmade juurdepääsu laenudele, sh alternatiivsete rahastamisvormide, näiteks

elamispinna mikrofinantseerimise kaudu;

- v. Lõimitud linnauuendamise ja elamispindade hoolduse poliitikate ja protseduuride väljatöötamine ja ülevaatamine, sh seoses kommunaalteenuste süsteemidega, ja selle sektori roheliste investeeringute soodustamine;
- vi. Elamufondi tõhusa haldamise edendamine ja mehhanismide väljatöötamine, eesmärgiga teha elamispindade moderniseerimine taskukohaseks;
- vii. Jätkusuutlikesse elamispindadesse investeerimise toetamine era- ja ühiskondlike investeeringute, avaliku ja erasektori partnerluse ning muude rahastamisinstrumentide kaudu;
- viii. Asjakohasel juhul programmide väljatöötamine, mis toetavad kodulaenu kohustuste täitmisega raskustes olevaid inimesi nende sotsiaalse või majandusliku olukorra tõttu, keda ohustab kodust ilma jäämine;
- ix. Raamistike väljatöötamine kõigi kinnisvaraomanike, samuti üürnike õiguste ja kohustuste tagamiseks;
- x. Võimalusel ja asjakohasel juhul mitteametlikes ja madala elatustasemega asumites elavate inimeste toetamine, võimaldades neile juurdepääsu rahuldavale infrastruktuurile ja teenustele;
- xi. Võimalusel ja asjakohasel juhul riiklike poliitikate ja programmide propageerimine, mis julgustavad hoonete mitteametlikke elanikke ehitist seadustama ja ajakohastama, eeldusel et selle geograafiline asukoht ja muud tegurid võimaldavad minimaalsete

⁵ Sissejuhatus jätkusuutliku arengu eesmärkide avatud tööühma ettepanekule 19. juulist 2013. Vt <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/4518outcomedocument.pdf>

⁶ Ibid

ohutusnõuete täitmist;

- xii. Jätkusuutlike elamispindade projekteerimise, ehitamise, saneerimise ja renoveerimise ning hoolduse tõhusate lahenduste kasutamise soodustamine, arvestades seejuures liikmesriikide kultuurilisi ja geograafilisi iseärasusi;
- xiii. Tulemuslike, selgete ja läbipaistvate regulatsioonide ja protseduurireeglite kehtestamine, samuti vastavate institutsioonide rajamine lubade väljastamiseks, eesmärgiga soodustada õiglust ja mittediskrimineerimist elamumajanduse korraldamisel ning võidelda korruptsiooniga;
- xiv. Ruumiga seotud, katastri- ja maaregistrite teabe ja teenuste kasutamise propageerimine, eesmärgiga luua elamispindadesse investeerimist soodustav keskkond ning tagada maa ja eluasemete valdusõiguslike suhete kaitse
- xv. Linnade ja inimasumite toetamine targa linna kontseptsioonide, lõimitud poliitikate ja plaanide kohaldamisel ja elluviimisel, mis toetab: elanikkonna kaasamist, sh sotsiaalselt mitmekesiste kogukondade kaasamist; ressursitõhusust; vastupidavus kliimamuutusele ja katastroofidele;⁷
- xvi. Lõimitud ruumilise planeerimise soodustamine, mis toetab: majandustegevuste tõhusat ruumilist hajutatust; tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuri täiustamist; linnade regenereerimist ja lõimitud

⁷ Sissejuhatus jätkusuutliku arengu eesmärkide avatud tööühma ettepanekule 19. juulist 2014. Vt <http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/4518outcomedocument.pdf>

linnauendamist; elamispindade taskukohasust ja mis käsitleb ka valglinnastumist.

c. Rahuldavate, piisavate, tervislike, takistustevabade ja ohutute elamispindade propageerimine järgmistel meetmetel:

- i. Kvaliteetsete ja tervislike eluasemete kättesaadavuse parandamine kõigi jaoks, kodutuse vähendamine ja takistustevaba eluaseme omandamisvõimaluste tagamine;
- ii. Sotsiaalselt mitmekesiste kogukondade arendamine ja sotsiaalse segregatsiooni, keskklassistumise ja suletud kogukondade tekkimise vältimine;
- iii. Tervislike eluviiside propageerimine eluasemete projekteerimise, hoolduse ja moderniseerimise kaudu, luues avalikke ja rohealaseid elumupiirkondade ümber ja sees;
- iv. Hoonete säilenõtkuse parandamine loodus- ja inimtekkeliste ohtude suhtes planeerimise, projekteerimise ja ehitamise ohutuse kaudu;
- v. Jätkusuutlike eluasemestrategie arendamine, mis parandavad juurdepääsu peamistele kommunaal- ja muudele teenustele, sh ohutule joogiveele ja sanitaartingimustele;
- vi. Universaalsisaini põhimõtet propageerimine, eesmärgiga suurendada kõigi inimeste juurdepääsu rahuldavatele ja iseseisvat elu võimaldavatele

elamistingimustele;

- vii. Kindlustamine, et eluasemepoliitika, sellega seotud õigusaktid ja nende rakendamine ei ole diskrimineerivad.

d. Jätkusuutliku elamumajanduse põhimõtete jätkuva kohaldamise propageerimine, rakendades järgmisi meetmeid:

- i. Andmete kogumine eluasemete, sh kodutuse kohta, kasutades enamlevinud rahvusvahelisi standardeid, et tagada andmete võrreldavus liikmesriikide vahel; nende andmete ja riikliku statistika avalikult kättesaadavaks tegemine, eesmärgiga toetada poliitikate kujundamist, uuringuid ja majandusarengut; ning ülemaailmsete ja kohalike andmevaramute tulemuslik kasutamine poliitikate kavandamise protsessis;
- ii. Teadusuuringutesse ja innovatsiooni investeeringute toetamine elamumajanduse jätkusuutlikkuse kõigis aspektides;
- iii. Hea valitsemise toetamine kõigil tasanditel, erinevate riikide vastavate valitsusasutuste vaheline koostöö, avalikkuse tulemusliku osalemise toetamine otsuselangetamises ning eluasemevaldkonna õigusloomes;
- iv. Kaasava, lõimitud ja jätkusuutliku inimasustuse planeerimise ja juhtimise alase võimekuse arendamine;

- v. Piirkondliku ja rahvusvahelise kogemustevahetuse ja koostöö intensiivistamine elamumajanduse, linnaplaneerimise ja maamajanduse valdkonnas;
- vi. Elamumajanduse, linnaplaneerimise ja maamajanduse valdkonna alase kompetentsi suurendamisele suunatud programmide väljatöötamine ja elluviimine kõigile huvigrupidele.

Genfi ÜRO jätkusuutliku elamumajanduse harta

Teabeteenistus
ÜRO Euroopa Majanduskomisjon

Palais des Nations
CH - 1211 Geneva 10, Switzerland
Telefon: +41(0)22 917 44 44
Faks: +41(0)22 917 05 05
E-post: info.ece@unece.org
Veebileht: <http://www.unece.org>